

Oud en Nieuw - over de waarde van waarden in het onderwijs

Elena Carmona van Loon

orthopedagoog-generalist bij Carmona ontwikkeling

APA Geplaatst op 5 april 2017

For as the sun is daily new and old (Shakespeare)

Nergens anders ervaar ik de sensatie dat alles - zowel oud als nieuw - zo sterk is als op een school. Hoewel ik er dagelijks kom zie ik mezelf er regelmatig nog lopen als meisje, als puber en weet ik nog hoe het voelde om door de aula te lopen.

De jongens en meisjes in de aula zijn dezelfde als toen, maar tegelijkertijd zijn ze heel anders. Ze hebben:

- ***nieuwe gebaren en gewoonten;***
- ***nieuwe middelen en elektronica;***
- ***gebruiken nieuwe woorden voor dezelfde dingen die wij wilden zeggen.***

Het gedrag en de taal van de jeugd heeft een nieuwe betekenis gekregen. Een betekenis die past bij deze tijd. Hun tijd. Tegelijkertijd zijn de ongeschreven wetten dezelfde gebleven. Het gaat hier om waarden die meegroeien met de mensheid. Waarden die altijd belangrijk blijven om te kunnen overleven als sociaal wezen.

Waarden als:

- ***betrokkenheid;***
- ***veiligheid;***
- ***ontwikkeling;***
- ***perspectief;***
- ***respect;***
- ***eigenheid;***
- ***empathie.***

Waarden blijven hetzelfde maar de vertaling en het belang ervan verandert.

Waarden en professionele ruimte

Deze beweging maakt dat leraren zich voortdurend opnieuw moeten verhouden tot hun leerlingen en zichzelf moeten blijven afvragen wat de leerling van hen vraagt. De leraar moet zichzelf als het ware steeds weer uitvinden en zijn perceptie bijstellen.

Soms valt dat niet mee wanneer het gedrag van leerlingen raakt en verwart zoals b.v. wanneer er een gewelddadig filmpje wordt gedeeld. Het grensoverschrijdende gedrag van jonge mensen is van alle tijden maar de beschikbaarheid van media maakt dat we er sterker mee worden geconfronteerd en om een snelle reactie vraagt.

Om te kunnen blijven bewegen in deze zogeheten professionele ruimte en te weten welk handelen bij jou past, is het nodig dat je je waarden kent. Waarden die door de tijd heen relatief onveranderlijk blijven.

De missie en identiteit van een school waarin de waarden verankerd liggen is meestal niet zo onderhevig aan verandering. De betekenis van de waarden en de vertaling ervan naar concreet gedrag, verwachtingen, afspraken of werkwijzen des te meer. De visie van een school is onderhevig aan de tijd.

- Wat moeten de leerlingen kunnen als ze van deze school afkomen?
- Wat vraagt deze tijd?
- Wat vraagt dat van ons?

Schakelen en 21 eeuwse vaardigheden

Juist in deze tijd wordt het vermogen om te kunnen schakelen en jezelf steeds weer af te vragen wat de situatie van je vraagt, belangrijk geacht. Onze leerlingen zullen naar schatting gemiddeld 7 verschillende banen krijgen en zich voortdurend moeten scholen.

Om je te kunnen onderscheiden en profileren is het nodig dat je weet de juiste keuzes te maken, dat je jezelf goed kent en in de veelheid van informatie weet welke informatie voor jou op dat moment relevant is. Onze leerlingen hebben zelfkennis nodig.

Om te kunnen schakelen en hierbij niet te verzanden in willoos gedrag is het nodig je eigen waarden te kennen. Weten waar je echt voor staat en wat jij belangrijk vindt. Wanneer je weet aan welke waarden je zelf belang hecht, weet je op moeilijke momenten wat je moet doen en zijn keuzes en beslissingen makkelijker gemaakt. Kees van Wolf noemde dat:

"Weten wat je moet doen, wanneer je niet weet wat je moet doen"

Dat is voor zowel leerlingen als leraren en onderwijsleiders nodig. Wanneer je weet dat je respect voor de eigenheid van de ander belangrijk vindt, weet je als leerling waarom je een medeleerling niet zomaar een klap verkoopt.

Een school met de kernwaarde betrokkenheid blijft altijd in gesprek met de leerling en betrokken wanneer hij een traject via het begeleidingsteam van de school of externe jeugdzorgorganisaties volgt.

Afspraken in de klas die geleid worden door waarden die vertaald zijn naar afspraken met en door de leerlingen, werken en bevorderen vertrouwen en een veilig klassenklimaat.

Veiligheid

Voor leerlingen met opvallend gedrag is het kunnen schakelen, empathie tonen, keuzes kunnen maken vaak lastig. Het gedrag van deze leerlingen betekent meestal zoveel als: *"het is lastig voor mij met de eisen van deze tijd om te gaan"*.

Vaak hebben zij extra aandacht nodig om juist deze vaardigheden te leren. Ze vragen van de leraar dan ook niet zozeer om iets heel nieuws te doen, maar juist om dat wat leraren goed kunnen; een relatie aangaan en kennis gedegen overdragen; bewust en intentioneel te doen. Het vraagt ook om een nadere explicitering van de waarden die je wilt overdragen en juist deze leerlingen houvast te geven om te kunnen oefenen met nieuwe vaardigheden.

Het is niet het ingrijpen dat de leerling veiligheid geeft, maar het zien van de leerling en hem bewust maken van de betekenis en bedoeling van zijn gedrag.

Ook de leraar zelf heeft deze bewegingsruimte nodig van zijn leidinggevenden om weerstand te kunnen bieden aan de zo ervaren regeldruk en zelf steeds de afweging te maken wat nu het beste is om te doen; in déze situatie. En erop te durven en mogen vertrouwen dat de onderwijsleiders van deze tijd regie en inspraak durven geven aan hun leraren om te experimenteren met oude en nieuwe dingen.

Om creatief te kunnen zijn. Veiligheid en ontwikkeling voor leraren bestaat uit het kunnen en mogen nemen van verantwoordelijkheid. Een onderwijsleider die ziet en zichtbaar maakt hoe dit gedrag bijdraagt aan de school en missie die past bij deze tijd, is een leider van deze tijd!